

næppe endnu kommet), heller ikke at foretage et Opgør mellem Mynster og hans kirkelige Modstandere, især Grundtvig og Søren Kierkegaard, men alene gennem en Analyse af hans Skrifter at give en Skildring af hans personlige religiøse Udvikling og af hans teologiske Standpunkt. Det er lykkedes Forf. at skrive en Bog, der trods ret fremtrædende formelle Svagheder og Mangel paa finere Teknik paa virkelig saglig Maade løser den Opgave, han har stillet sig, og som indeholder mange gode, til Dels nye Iagttagelser. Værdifuld er saaledes Skildringen af Mynsters egen Udvikling, under hvilken der med Rette gøres opmærksom paa, at hans bekendte »Gennembrud« i Spjelleruptiden er mere sammensat, end man ofte har forestillet sig det. Det forløb i to Stadier, først en pludselig Vishedsoplevelse af etisk-almenreligiøs Art, dernæst i den følgende Tid en Udvikling i Retning af det positivt-kristelige. Vigtigt er det, at Prof. Plum betoner, at denne sidstnævnte Udvikling er foregaaet væsentlig langsommere, end man efter Skildringen i Mynsters »Meddelelser om mit Levnet« skulde tro. Derfor kan han i de første Aar efter 1803 give Udtryk for en i flere Henseender mærkeligt uklar, til Dels endnu romantisk farvet Livsanskuelse. Først ca. 1809 var han naaet frem til et afklaret, harmonisk Helhedsstandpunkt, som han blev staaende ved til sin Død. Detailleret at belyse dette i sine teologiske Formuleringer er Forf.s Opgave i anden Halvdel af Bogen. Herigennem vinder man paa mange Maader en dybere Forstaaelse af Forudsætningerne for Mynsters Indsats i sin Tidsalders aandelige og politiske Liv. Interessant og rigtigt er det saaledes — for blot at tage eet Eksempel —, at det stærkt understreges, at Mynster paa det religiøse Omraade fremfor alt maa opfattes som en udpræget Individualist, og naar han trods dette blev en saa ubøjelig Forkæmper for den gamle Statskirkes overleverede Former, saa skyldes det netop hans Tro paa, at denne bød den enkelte det bedste Værn for selvstændig Udvikling. *Bjørn Kornerup.*

I Hundredaaret for *N. Rasmussen Søkilde*s Fødsel (1937) har Udgifveren af det smukke Maanedsskrift »Fynsk Hjemstavn« Lærer H. C. Frydendahl udsendt en lille Biografi af denne fynske Historiker, og i 1939 har han hertil føjet en større Levnedsskildring af hans Nabo og Værkfælle *S. Jørgensen, Kistrup*. De tilhører begge det Kuld af ikke-akademiske Historikere, der fik Mæle i 19. Aarh.s sidste Halvdel, Folk som Anders Pedersen, Gaardboe, C. Christensen (Hørsholm), R. Mejborg og Poul Bjerger, da det var vanskeligere at blive befordret i Trykken end senere,

hvor de amtshistoriske Aarbøger har lettet den Side af Sagen for baade kaldede og ukaldede.

Niels Rasmussen fødtes som Sognefogedson i Søkilde Ost for Arreskov Sø, en Gaard, der havde været i Slægtens Besiddelse siden Svenskekrigen. Alt føjede sig let for ham, og han blev hurtigt en Foregangsmand paa Land- og Havebrugets samt Husflidens Omraader. S. Jørgensen fødtes uden for Ægteskab til bitter Fattigdom, kæmpede sig frem til Seminariet og blev hele sit Liv siddende i det lille Lærerembede i Kistrup Vest for Arreskov Sø. Han var en dygtig og interesseret Lærer, en skrivende pædagogisk Foregangsmand og en Tid Sogneraadformand. Fælles for begge de unge Mænd var en ubændig Skrivelyst, som først fik Aflob i Artikler om faglige Emner, Vers og historiske Fortællinger, og senere i historiske Arbejder, især bygget paa de lokale Kilder, som stod dem til Raadighed i Hjemegnens Godsarkiver, i Raadstuearkivet i Faaborg og Amtsarkivet i Svendborg, hvor Herredernes Tingbøger endnu forvaredes. De var derfor begge Modstandere af Provinsarkivers Oprettelse, fordi de mente, at Arkivaliernes Samling et saadant Sted vilde vanskeliggøre Arbejdet for dem og deres lige. Lettest arbejdede vel Rasmussen Søkilde, mens Jørgensen var mere kritisk indstillet, men uligevægtig af Sind, selv-sikker og skarp i sine Domme. Lensgreve Preben Bille Brahe paa Hvedholm nærrede en ubegrænset Tillid til hans Kundskaber og Evner og betroede ham Opgaver som Pasning og Katalogisering af Hvedholms og Karen Brahes Bibliotek og Ordning af Grevskabets Arkiv, men hans Indsats her var ikke saa vellykket, som hans Iver var stor.

Det forcerede Arbejde paa saa mange forskellige Omraader i Forbindelse med en usund Bolig nedbrød hans Helbred, og inden han forlod Kistrup, tilintetgjorde hans Børn de store Samlinger, om hvilke der var truffet Aftale om en Aflevering til det fynske Landsarkiv, idet de i dem saa den sande Aarsag til hans elendige Tilstand. Ogsaa i den Henseende var Rasmussen Søkilde lykkeligere, han beskikkede selv sit Bo og ordnede sine Efterladenskaber til Brug for Landsarkivet.

Forf. har med stor Flid gennemgaaet Materialet til Belysning af de to fynske Historikers Liv, opsøgt deres Korrespondance, hvor den var at finde, og udfra sit intime Kendskab til de Omgivelser, i hvilke de har levet, har han tegnet et fyldigt Billede af deres Virksomhed paa alle de Omraader, hvor de har gjort en Indsats, alt med præcise Kildehenvisninger, derimod har han været ret varsom i sin Vurdering og Placering af deres historiske Arbejder og helst holdt sig til andres Dom. Saare fortjenstfuldt

er det, at han har ledsaget begge Biografier med en Fortegnelse over de to Skribenters hele litterære Virksomhed, da en Mængde Artikler, ikke mindst Bidrag til Lokal- og Landbohistorie, grundede paa førstehaands Kildestudier, findes spredte i Aviser og Tidsskrifter. Det vilde derfor være en god Gerning, om historisk Samfund for Fyns Stift ved Lejlighed tog den Opgave op paa dette Grundlag at samle og udgive de bedste af disse hidtil altfor godt begravede Afhandlinger.

Hans Knudsen.

2. Bind af *Aalborg Stiftshospitals Historie*, indeholdende Stiftelsens almindelige Historie fra 1431—1852, er udkommet 1939, forfattet af Arkivar Dr. theol. Bjørn Kornerup. Om Bygningernes Historie og Anvendelse har Dr. Vilhelm Lorenzen tidligere udsendt et Bind. Takket være den ligelige Interesse, som Forf. her, ligesom i sine tidligere Værker, viser for baade aandelige og økonomiske Livsspørgsmaal, for baade Kirkehistorie og almindelig Samfundshistorie, er det lykkedes ham at skildre denne 500 Aar gamle Institutions Vækst og Udvikling paa en saa levende og alsidig Maade, at Skildringen samtidig bliver Tidshistorie og Danmarkshistorie. Det har sin store Interesse at følge, hvorledes en Stiftelse fra Helligaandshus og Helligaandskloster i katolsk Tid udvikler sig til Almindeligt Hospital for Stiftet, i det 16. og 17. Aarhundrede med udpræget kirkelig Karakter og præstelig Betjening, men fra det 18. Aarhundrede mere og mere til et Alderdomshjem under en borgerlig Forstander, dog naturligvis stadig med en Hospitalspræst knyttet dertil. Naar Fremstillingen slutter med Aaret 1852, er det, fordi Stiftshospitalet i dette Aar fik sin nye Fundats, der i mange Henseender havde Fundatsen for Hospitalet i Nykøbing Falster af 1834 som Forbillede, og som endnu har principiel Gyldighed for Aalborg Stiftshospitals Virksomhed.

Naar Talen er om saadan en gammel Institution, med Rødder tilbage i Senkatolicismens Dage, vil der for den kyndige Historiker være mange Muligheder for at demonstrere skiftende Tidens Kaar og Grundideer i Beskrivelsen af dens Udvikling. Der fører fra saadan et gammelt Centrum utallige Traade ud til de mest forskelligartede Omraader af Samfundslivet i offentlig Forsorg, kristelig Barmhjertighed, Godsadministration, Forholdet mellem lokal og central Administration, Sjølesorg og Lægebehandling, Krisetider, Krigshærgninger, Handelsforhold og Skoleforhold — mange betydningsfulde Omraader er det muligt at komme ind paa, og det maa siges til Forfatterens Ros, at, som den kyndige